

Spis treści

Czy istnieje potrzeba mówienia i pisania o narkomanii?

Mariusz Jędrzejko

Rozdział I

Narkomania – wybrane pojęcia i definicje

Mariusz Jędrzejko, Anna Kowalewska

1.1. Uzależnienie od substancji psychoaktywnych – istota problemu

1.1.1. Podstawowe pojęcia związane z uzależnieniem od substancji psychoaktywnych

1.1.1.1. Definicje uzależnienia

1.1.2. Klasyfikacje substancji psychoaktywnych

1.1.3. Toksykomania – zakres przedmiotowy

1.2. Rodzaje uzależnień

1.3. Mechanizmy uzależnień od substancji psychoaktywnych

1.3.1. Fazy uzależnienia narkotykowego i alkoholowego

1.4. Zdrowie a substancje psychoaktywne

1.5. Konsekwencje przyjmowania substancji psychoaktywnych

Rozdział II

Teorie uzależnień od substancji psychoaktywnych

Mariusz Jędrzejko, Alicja Neroj, Anna Kowalewska, Krzysztof Wojcieszek

2.1. Biologiczne teorie uzależnień

2.1.1. Uzależnienie jako zaburzenie uczenia asocjacyjnego związanego z dopaminą – koncepcja Gaetano Di Chiary

2.1.2. Model procesów przeciwnych Richarda L. Solomona i teoria allostazy George'a F. Kooba i współpracowników

2.1.3. Teoria „sensytyzacji zachęt” Terry'ego E. Robinsona i Kenta C. Berridge'a

2.2. Koncepcje genetyczno-behawioralne

2.2.1. Psychobiologiczna koncepcja osobowości Roberta C. Cloningera

2.3. Psychologiczne teorie uzależnienia od substancji psychoaktywnych

2.3.1. Psychoanalityczna koncepcja Zygmunta Freuda a uzależnienie

2.3.2. Uzależnienia w perspektywie teorii Dezintegracji Pozytywnej Kazimierza Dąbrowskiego

2.3.3. Koncepcja C.J. Frederica jako przykład behawioralnego wyjaśnienia przyczyn powstawania mechanizmu uzależnienia

2.3.4. Uzależnienia w świetle społeczno-poznawczej teorii uczenia się Alberta Bandury

2.4. Teorie środowiskowe, akcentujące rolę (wpływ) rodziny w powstawaniu uzależnień

2.4.1. Teoria percepcji środowiska rodzinnego Freda Streita

2.4.2. Homeostatyczny model rodziny narkomańskiej Duncana H. Stanton

- 2.4.3. Zgeneralizowany model interakcji społecznych Denise B. Kandel i współpracowników
- 2.4.4. Teoria interakcji rodzinnych Judith S. Brook
- 2.5. Socjologiczne teorie uzależnień od substancji psychoaktywnych
 - 2.5.1. Teoria anomii Roberta K. Mertona
 - 2.5.2. Teoria zróżnicowanych możliwości Richarda A. Clowarda i Lloyd'a E. Ohlina oraz poglądy Alberta K. Cohena i Waltera B. Millera
 - 2.5.3. Wstępne założenia teorii nie zrównoważonego rozwoju jako stymulatora powstawania subkultur i zachowań dewiacyjnych Mariusza Jędrzejko i Wiesława Bożejewicza
 - 2.5.4. Teoria etykietowania Howarda S. Beckera
 - 2.5.5. Teoria kontroli społecznej Trávisa Hirschiego i integracyjna teoria zachowania przestępczego Marca LeBlanca
- 2.6. Teorie naukowe a współczesna profilaktyka uzależnień
 - 2.6.1. Teoria społecznego uczenia się
 - 2.6.2. Teoria uzasadnionego działania
 - 2.6.3. Teoria zachowań problemowych
 - 2.6.4. Teoria substancji „torujących drogę”
 - 2.6.5. Teoria przywiązania
 - 2.6.6. Teoria odporności (resilience)
- 2.7. Filozoficzne podejście do problemu uzależnień
 - 2.7.7. Zainteresowanie filozoficznym tłem używania substancji wynikające z doświadczeń terapeutycznych
 - 2.7.8. Wyjaśnienia G.F. Hegla
 - 2.7.9. Wyjaśnienia z pozycji interakcjonizmu społecznego (Jamesa, Meada) i ich zastosowanie w wyjaśnianiu fenomenu AA
 - 2.7.10. Koncepcja personalistyczna w ujęciu tomizmu konsekwentnego
- 2.8. Dostępność jako podstawowy powód używania substancji psychoaktywnych
 - 2.8.7. Decydująca rola dostępności substancji psychoaktywnych w ich używaniu
 - 2.8.8. Różne rodzaje dostępności
 - 2.8.9. Dostępność kulturowa i prawna

Rozdział III

Próba diagnozy problemu narkotykowego w Polsce

Mariusz Jędrzejko, Marian Cabalski

- 3.1. Narkomania jako problem społeczny
- 3.2. Leczenie narkomanów i zgony po zażyciu narkotyków

Rozdział IV

Przestępczość narkotykowa w Polsce

Marian Cabalski

- 4.1. Wprowadzenie do problemu
- 4.2. Skala i charakter przestępczości narkotykowej

w Polsce w latach 2000–2007

- 4.2.1. Poziom zagrożenia przestępczością narkotykową
- 4.2.2. Dynamika zmian w ogólnym obrazie przestępczości narkotykowej
- 4.2.3. Struktura przestępczości narkotykowej
- 4.2.4. Geografia przestępstw narkotykowych
- 4.2.5. Rozmiary przestępczości narkotykowej w świetle orzecznictwa sądowego
- 4.3. Zorganizowana przestępczość narkotykowa
- 4.3.2. Podmioty ustawowo zobowiązane do walki z przestępczością narkotykową
- 4.3.3. Zorganizowana przestępczość narkotykowa w świetle działa CBS i innych podmiotów zaangażowanych w jej zwalczanie w latach 2000–2007
- 4.3.4. Przemyt do i z Polski oraz tzw. szlaki przerzutu narkotyków
- 4.3.5. Sposoby przemytu narkotyków
- 4.4. Prawne aspekty zapobiegania narkomanii i zwalczania jej przejawów
- 4.4.1. Regulacje prawa międzynarodowego dotyczące przeciwdziałania narkomanii
- 4.4.2. Podstawowe regulacje prawa europejskiego dotyczące walki z narkomanią
- 4.4.3. Polskie regulacje prawne w zakresie zapobiegania i walki z narkomanią
- 4.5. Przestępczość narkotykowa – prognozy i konieczne działania zaradcze

Rozdział V

Charakterystyka narkotyków

Mariusz Jędrzejko, Anna Kowalewska, Włodzimierz Janiszewski

- 5.1. Narkotyki – farmakologiczne czynniki działania
 - 5.1.1. Wchłanianie i rozprowadzanie
 - 5.1.2. Efekt działania substancji psychoaktywnej
 - 5.1.3. Metabolizowanie, kumulowanie i wydalanie
 - 5.1.4. Droga podania substancji psychoaktywnej
- 5.2. Narkotyki – nefarmakologiczne czynniki działania
- 5.3. Charakterystyka głównych substancji psychoaktywnych
 - 5.3.1. Substancje uspokajające i nasenne
 - 5.3.2. Środki halucynogenne
 - 5.3.3. Opiaty i opioidy

Rozdział VI

Wpływ substancji psychoaktywnych na zdrowie i zachowania człowieka

Mariusz Jędrzejko, Anna Kowalewska

- 6.1. Środki o działaniu odurzającym i uspokajającym
 - 6.1.1. Opiaty
 - 6.1.2. Kanabinole
 - 6.1.3. Barbiturany i benzodiazepiny
- 6.2. Środki działające pobudzająco na ośrodkowy układ nerwowy

- 6.2.1. Amfetamina
- 6.2.2. Kokaina
- 6.3. Środki halucynogenne
- 6.3.1. LSD, meskalina, psylocybina
- 6.3.2. Ecstasy
- 6.3.3. Substancje lotne i kleje
- 6.3.4. Inne rośliny halucynogenne

Rozdział VII

Prekursory narkotyków

Marcin Karnaś

- 7.1. Prekursory narkotykowe – legislacja, zagrożenia, charakterystyka
- 7.2. Charakterystyka prekursorów wg kategorii (I–III)

Rozdział VIII

Współczesne „dopalacze” – zjawisko i zagrożenia

Jarosław Korczak

- 8.1. Charakterystyka współczesnych „dopalaczy”
- 8.1.1. Krótka historia „dopalaczy”
- 8.1.2. Napoje energetyzujące
- 8.1.3. Najpopularniejsze napoje energetyczne
- 8.1.4. Związki chemiczne wchodzące w skład napojów energetyzujących
- 8.2. Syropy i tabletki na kaszel, środki na ból gardła
- 8.2.1. Syropy i tabletki na kaszel o działaniu pobudzającym
- 8.2.2. Syropy na kaszel o działaniu dysocjano-euforyzującym
- 8.2.3. Najpopularniejsze środki o działaniu dysocjano-euforyzującym
- 8.2.4. Charakterystyka substancji aktywnych zawartych w syropach
- 8.3. Nowe substancje wzmacniające i zmieniające stany psychofizyczne – „dopalacze”
- 8.3.1. Najpopularniejsze „dopalacze”
- 8.3.2. Zasadnicze substancje wchodzące w skład „dopalaczy”
- 8.3.3. Produkcja i dystrybucja „dopalaczy”
- 8.4. Konkluzje

Rozdział IX

Zjawisko narkomanii w aspekcie etyczno-moralnym

Wiesław Bożejewicz, Dariusz Sarzała

- 9.1. Wokół problematyki uzależnień
- 9.2. Człowiek jako osoba ludzka a uzależnienia
- 9.3. Kryteria etycznej oceny uzależnień

Rozdział X

Profilaktyka używania substancji psychoaktywnych
– wybrane problemy

Krzysztof Wojcieszek

- 10.1. Arbitraż ewaluacji
- 10.2. Co działa w naturze, czyli „narkotykowy układ odpornościowy”

- 10.3. Czynniki ryzyka
- 10.4. O problemie dostępności
- 10.5. O czynnikach chroniących i ich profilaktycznym wzmocnieniu
- 10.6. Najważniejszy czynnik chroniący – rodzice
- 10.7. Programy czy system?
- 10.8. Rola programów psychoedukacyjnych w przeciwdziałaniu narkomanii
- 10.9. Czy tylko mechanizmy?

Rozdział XI

Duchowość a problem uzależnień

Kazimierz Pierzchała

- 11.1. Wprowadzenie
- 11.2. Uzależnienie – destruktywny wymiar zjawiska
- 11.3. Rola duchowości w rozwoju osobowym człowieka oraz profilaktyce i terapii uzależnień
- 11.4. Dojrzałość moralna a problem uzależnień
- 11.5. Podsumowanie

Rozdział XII

Prawne regulacje dotyczące zjawiska narkomanii a problem prewencji i profilaktyki

Dariusz Sarzała

- 12.1. Narkomania – wyjaśnienie pojęcia oraz podstawowych terminów w świetle obowiązujących przepisów prawnych
- 12.2. Przestępczość związana ze zjawiskiem narkomanii jako problem prawny
- 12.3. Problem odpowiedzialności karanej sprawców przestępstw (uzależnionych od narkotyków) w świetle obowiązującego prawa
- 12.4. Leczenie osób uzależnionych od narkotyków w kontekście uwarunkowań prawnych
- 12.5. Rozwiązania prawne dotyczące postępowania z nieletnimi narkomanami-sprawcami przestępstw
- 12.6. Problem leczenia i terapia narkomanów-więźniów w polskich zakładach karnych
- 12.7. Kierunki poszukiwań teoretycznych i rozwiązań praktycznych dotyczących prawnych modeli postępowania w stosunku do osób uzależnionych od narkotyków

12.8. Wnioski

Bibliografia

Załączniki

Noty o autorach